

Oponentský posudok k inauguračnému konaniu

Inauguranc: **doc. PaedDr. Miroslav Kmeť, PhD.**

Oponent: prof. PhDr. Ladislav Lenovský, PhD. (Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, FF UCM v Trnave)

Po podrobnom preštudovaní predloženého inauguračného spisu a po reflexii skutočností, ktoré sú mi z profesionálneho aj ľudského hľadiska o doc. Kmeťovi známe a sú relevantné vo vzťahu k jeho inauguračnému konaniu, si dovoľujem vyjadriť sa k jeho dielu, pozícii vo vedeckopedagogickej komunite daného odboru a k plneniu obligatórných kritérií, ktoré sú stanovené na FF UMB v Banskej Bystrici pre inauguračné konanie v oblasti humanitných a historických vied.

Doc. Miroslav Kmeť patrí k významným osobnostiam súčasných historických vied na Slovensku. Z pohľadu problematiky a tém, ktorými sa doc. Kmeť dlhodobo a systematicky zaoberá, sa tento rádius rozširuje do celého priestoru strednej a juhovýchodnej Európy. Možno to konštatovať na základe takmer všetkých ukazovateľov prítomných v jeho inauguračnom spise: napríklad na základe jeho výskumnej činnosti (viď. zoznam realizovaných výskumných a prednáškových pobytov, typy a témy získaných grantov a riešených projektov), ďalej na základe zoznamu jeho publikačnej činnosti (témy, typy aj vydavateľa Kmeťových prác), ďalej na základe Kmeťovej spolupráce s inštitúciami, či jeho účasti na konferenciách a iných vedeckých podujatiach. Rovnako je to evidentné aj z analýzy jeho citácií, aj z tém záverečných a kvalifikačných prác, ktorých bol školiteľom, či oponentom.

Kmeťove práce, zamerané na Dolnú zem, ktoré z jeho prác poznám najlepšie a tvoria najväčšiu časť výsledkov jeho bádateľského záujmu, sú nielen hodnotným historiografickým vkladom, ale aj dôležitým východiskom a zdrojom štúdia problematiky Slovákov vo svete, s akcentom na Slovákov v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku a Chorvátsku. Ak sa niekto chce, alebo potrebuje seriózne zaoberať touto problematikou, práce doc. Kmeťa patria k tým, ktoré nemôže nepoužiť, a to bez ohľadu na vednú disciplínu. (Svedčí o tom aj zoznam citácií Kmeťových diel v inauguračnom spise.) Viaceré z Kmeťových prác sa, podobne ako diela Siráckeho, Bielika, Botíka a iných) stali základnou literatúrou pre študentov v príslušných odboroch a študijných programoch na slovenských univerzitách. Platí to i pre slovenských bádateľov z Maďarska, Rumunska, či Srbska. Doc. Kmeť je integrálnou súčasťou medzinárodnej vedeckej komunity súčasného interdisciplinárneho bádania v uvedenom prostredí, pozostávajúcej z pracovníkov maďarských, rumunských, srbských a slovenských univerzít a špecializovaných vedeckovýskumných inštitúcií.

Pedagogické pôsobenie doc. Kmeťa nepozostáva len z univerzitného prostredia. Pedagogické a didaktické skúsenosti a zručnosti doc. Kmeť získal na rôznych pracoviskách a pozíciách. Za kľúčové v jeho vedecko-pedagogickej dráhe považujem štvorročné pôsobenie na gymnáziu v Békešskej Čabe v pozícii učiteľa a lektora slovenského jazyka. Pôsobenie na „vlajkovej lodi“ slovenského národnostného školstva, v kultovom meste, ktoré je historicky „mekou“ Slovákov žijúcich mimo územia Slovenska a ktoré je v súčasnosti intelektuálnym centrom výskumu Slovákov v Maďarsku a v širších súvislostiach aj v iných krajinách južne od hranice Slovenska..., toto všetko kladie na hosťujúceho učiteľa čabianskeho gymnázia pomerne

vysoké požiadavky a očakávania, ale súčasne ponúka obrovský potenciál profesijného rozvoja a posunu od pedagóga k vedcovi. Doc. Kmeťovi sa toto ako málokomu podarilo zužitkovať tak, že v súčasnosti patrí k najrešpektovanejším slovenským historikom v tomto prostredí. Doc. Kmeť je podpredsedom VR VÚSM v Maďarsku, je pravidelným aktívnym účastníkom takmer všetkých vedeckých podujatí Slovákov v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku a Chorvátsku. Z viacerých ocenení, ktoré získal, si dovoľím upozorniť na Cenu Ondreja Štefanka (2019), ktorá je najvýznamnejším existujúcim ocenením udeľovaným zahraničnými Slováci vo svete.

Doc. Kmeť pedagogicky pôsobí ako historik, didaktik, metodik, školiteľ, posudzovateľ, lektor. K jeho vedeckej škole: z piatich doktorandov, ktorých viedol, alebo vedie, sa 4 venujú problematike Slovákov v zahraničí z pohľadu histórie/historiografie, kultúrnych dejín a národnostného školstva. Jeho úspešných doktorandov poznajú v Maďarsku, Rumunsku aj v Srbsku, lebo sa im venuje, motivuje ich, posieľa na výskumné pobyty a konferencie a zo študentov ich postupne vyformuje na spolupracovníkov.

Keďže Kmeťove interpretačné schopnosti a didaktické skúsenosti robia z jeho textov zrozumiteľné, poučné a niekedy i zábavné čítanie, nezriedka sa jeho práce, alebo ich časti dostanú aj do sféry laickej verejnosti, a čo považujem za mimoriadne dôležité, aj do sféry základného a stredného národnostného školstva v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku a Chorvátsku (vrátane vzdelávania dolnozemskej pedagogov).

I keď Kmeťova profilácia, výskum a práce sú primárne v oblasti historických vied, v odbore slovenskej dejiny, prínos tých jeho prác, ktoré sú zamerané na dolnozemskej Slovákov v období prelomu 19. a 20. storočia, alebo v období prvej polovice 20. storočia je širší. Napríklad pre tých etnológov, alebo aj kulturológov, ktorí skúmajú rovnaký sociokultúrny a historickogeografický priestor ako Kmeť, sú jeho práce zaujímavé a použiteľné najmä z dvoch dôvodov: skúmané obdobie a plasticita obrazu doby. Súčasná etnológia dokáže terénnym výskumom prostredníctvom najstarších respondentov/informátorov získať najďalej do medzivojnového obdobia (to sú osemdesiatnici a deväťdesiatnici) a fragmentárne, na základe ich spomienok na starých rodičov najviac k prelomu 19. a 20. storočia. Tam sú už údaje a obrazy vytvorené z týchto zdrojov zväčša už len hmlisté a útržkovité, často bez kontextov. Etnológovia ich môžu doplniť pracne realizovanými vlastnými archívnymi výskumami (na úkor času a energie, ktoré by mohli venovať terénu), alebo napríklad použiť niektoré časti Kmeťových prác, prípadne jeho pramene, koncipované a interpretované ako kultúrne dejiny, či elementy dejín každodennosti.

Kmeťove práce sú pre mňa zaujímavé aj preto, lebo chcú vytvoriť čo najplastickejšie obrazy skúmaného sveta a doby, čo autor robí nielen prostredníctvom sledovania odrazu veľkých svetových, kontinentálnych, alebo stredoeurópskych dejov v skúmanom prostredí, ale aj naopak, či úplne autonómne, prostredníctvom regionálnej a lokálnej historiografie až mikrohistórie.

Doc. Kmeť svoju pozornosť v konečnom dôsledku vždy upriamuje na človeka – aktéra aj adresáta dobových dejov, a to nielen v zmysle elít a vzorov, ktoré boli hýbateľmi týchto procesov, ale aj odrazu týchto javov a udalostí v prostredí obyčajných ľudí v lokálnych societach. Myslím si, že aj jeho fascinuje antropologická podstata dejín – vždy pochopiť nielen konanie (čo), ale aj myslenie ľudí (prečo). A robí to bez ohľadu na to, či je potrebné venovať sa archívnym prameňom o živote a diele významného uhorského šľachtica, ktorý koordinoval celé migračné prúdy svojich prevažne slovensky hovoriacich poddaných z jeho

hornouhorských na dolnozemskej majetky, alebo či ide o zadnú stranu luteránskeho kalendára čabianskeho gazdu, kde si po celý život ceruzkou zapisoval ako a kedy v aktuálnom roku pršalo a nepršalo, koľko sa mu čoho urodilo a neurodilo, aký statok, alebo člen čelade mu uhynul, alebo pribudol, alebo čo si myslí o novinkách, ktoré počul od kočišov v krčme, napríklad o škandálnom nápade vrchnosti zaviesť na Čabu niečo také zbytočné a hlavne nebezpečné, ako je železnica a pod.

Možno práve to, že Kmeť hľadá a chce vidieť človeka a porozumieť mu, najlepšie charakterizuje nielen jeho vedecké bádanie, ale celé jeho vedecko-pedagogické pôsobenie a osobnosť. Doc. Kmeťa poznám ako múdreho, seriózneho, čestného, zodpovedného a priateľského kolegu. Disponuje všetkými osobnostnými predpokladmi byť vymenovaný za profesora. Jeho profesijný príbeh a vedeckopedagogický vývoj, ktoré predložený spis dobre prezentuje, sú učebnicovým príkladom jedného univerzitného profesora, a to ani nie z kvantitatívneho, ale najmä kvalitatívneho hľadiska. Nič tu nie je preexponované, nasilu, samoučelné, alebo uponáhľané, pričom tempo Kmeťovej práce je kontinuálne dosť vysoké.

Záver: Po preštudovaní predloženého spisu si dovoľujem konštatovať, že doc. PaedDr. Miroslav Kmeť, PhD. spĺňa všetky obligatórne kritériá stanovené na inauguračné konania v uvedenom odbore na FF UMB, pričom väčšinu z nich výrazne prekračuje. Na základe vyššie uvedeného odporúčam VR FF UMB v Banskej Bystrici ďalšie pokračovanie inauguračného konania doc. PaedDr. Miroslava Kmeťa, PhD. v študijnom odbore 2.1.9 slovenské dejiny, v súlade s postupom podľa platnej legislatívy. Po úspešnom ukončení tohto konania odporúčam jeho vymenovanie za profesora.

V Trnave 15.8.2020.